

videre est in libris *Ardigo*¹, postremis hisce annis in lucem editis.

¹ "Entre los positivistas italianos merece figurar en primer término Ardigo, el cual, en su *Psicologia come scienza positiva*, reduce la ciencia psicológica, ó, mejor dicho, la filosofía toda, al conocimiento experimental de los fenómenos de la conciencia y de sus leyes. Según el filósofo italiano, para el hombre de la ciencia, el absoluto, ó Dios, lo mismo que el *yo* y el *no-yo*, el hombre y el mundo externo, no existen como seres sustanciales; y caso que existan, son absolutamente incognoscibles como tales para la razón humana. Para la ciencia no existen más objetos que... el hombre fenoménico, ó sea una colección de fenómenos sujetos á ciertas leyes, y que presentan una doble fase: una física y otra psíquica., *Historia de la Filosofía*, t. IV, pág. 219.

FINIS TOTIUS OPERIS

INDEX

VOLUMINIS TERTII

LIBER SEPTIMUS

ETHICA SIVE PHILOSOPHIA MORALIS

	Pag.
CAPUT PROÆMIALE. De Ethica universim spectata.....	1
§ I. De notione et existentia moralis scientiæ.—Definitio scientiæ moralis.—Duplex genus humanorum actuum.—Utilitas scientiæ moralis et conditio necessaria pro ipsius existentia.—Fatalistæ.—Pantheistæ.—Ethica est scientia practica.....	1
§ II. De objecto et principiis Ethicæ.—Objectum <i>attributio-</i> <i>nis</i> scientiæ moralis.—Objectum <i>materiale</i> et <i>formale</i> ejusdem.—Prima principia hujus scientiæ.—Quid sentiendum de Ethica, qua scientia et quoad certitudinem.....	3
§ III. Discrimen Ethicæ ab aliis.—Discrimen Ethicæ a morali christiana seu theologica quoad <i>subjectum</i> , quoad <i>principia</i> , quoad <i>naturam</i> et <i>originem</i> præceptorum.—Discriminatur quoque a prudentia.—Triplex ejusdem discrimen a lege seu <i>jure nature</i>	5
§ IV. De Morali independenti.....	7
§ V. Methodus et divisio Ethicæ.—Scientiæ moralis methodus simul est experimentalis, psychologica et rationalis.—Divisio Ethicæ apud veteres.—Ethica <i>universalis</i> seu generalis et Ethica particularis seu <i>specialis</i>	11

SECTIO PRIMA

ETHICA GENERALIS

	Pag.
CAPUT I. De ultimo fine actuum humanorum.....	14
<i>Art. I.</i> De ultimo fine secundum se spectato.—Finis notio et definitio.—Qua ratione identificatur cum bono.—Finis in intentione atque in executione.—Præcipuæ finis divisiones.—Homo, dum deliberate agit, propter finem ultimum agit.—Thesis.— <i>Solus Deus, utpote bonum summum et infinitum, constituit objectivam beatitudinem hominis.</i> —Corollaria.— <i>Epicureismus, Utilitarismus et Philanthropismus.</i> —Deus principium fundamentale et prima regula ordinis moralis.—Solvuntur objectiones.....	14
<i>Art. II.</i> Utrum beatitudo possit obtineri in hac vita.—Beatitudo quoad statum et beatitudo quoad essentiam.—Quinam tueantur possibilitatem beatitudinis in vita præsentis.—Thesis 1. ^a — <i>Perfecta hominis felicitas seu beatitudo obtineri nequit in vita præsentis.</i> —Thesis 2. ^a — <i>Absurdum est, hominis beatitudinem constituere in progressu continuo aut indefinito generis humani</i> —Thesis 3. ^a — <i>Beatitudo perfecta solum in altera vita potest obtineri; ast imperfecta quædam in præsentis haberi potest.</i> —Scholium circa beatitudinem essentialem, et Scholasticorum opiniones de re hac.....	20
CAPUT II. De moralitate actuum humanorum.....	23
<i>Art. I.</i> De natura moralitatis.—Philosophorum pugna circa naturam moralitatis.—Systema scholæ sensualistæ.—Systema scholæ utilitariæ.—Systema sensibilitatis moralis.—Systema scholæ positivæ.—Thesis 1. ^a — <i>Impium et absurdum est systema, quod actionum humanarum moralitatem repetit ex ipsarum voluptate aut dolore.</i> —Thesis 2. ^a — <i>Systema scholæ utilitariæ, sicut et affectionis sensibilis, rejicienda sunt tamquam insufficientia ad moralitatem explicandam.</i> —Thesis 3. ^a — <i>Moralitas non desumitur ex libera Dei voluntate.</i> —Thesis 4. ^a — <i>Moralitas constituitur per ordinem seu relationem transcendentalem actus ad objectum prout consentaneum rationi.</i> —Solvuntur objectiones.....	23

Pag.

<i>Art. II.</i> De speciebus et effectibus moralitatis.—Triplex species moralitatis secundum se spectatæ.—Ex parte subiecti seu in individuo, actus humanus deliberatus vel bonitatem moralem, vel malitiam sibi vendicat.—Objectum prout respicit ordinem moralem.—Qua ratione finis et circumstantiæ actus humani moralitatem possunt determinare, augere, vel imminuere.— <i>Imputabilitas moralis</i> atque ipsius constitutio.—Quid nomine meriti, et quænam conditiones requirantur ad rationem meriti.—Meritum hominis apud Deum nequit esse secundum strictam æqualitatem justitiæ.....	33
CAPUT III. De conditione et adjunctis moralitatis.....	35
<i>Art. I.</i> De conditione moralitatis, seu de libertate.....	35
§ I. De natura libertatis.—Voluntas ut natura, et voluntas ut voluntas.—Notio generica voluntatis.—Voluntas ut natura prior est quam voluntas ut voluntas.—Actus utriusque.—Ratio, ob quam voluntas hominis libere et non necessario eligit bona particularia et finita.—Indifferentia est de ratione libertatis.—Indifferentia subjectiva et objectiva.—Libertas spontaneitatis et libertas arbitrii.—Necessitas voluntatis quoad aliquem actum minime opponitur libertati arbitrii ejusdem quoad alios actus.—Libertas contradictionis, libertas contrarietatis et libertas specificationis.—Assignantur conditiones necessariae pro actione vere libera, seu pro exercitio libertatis.—Scholium circa originem seu radicem libertatis.....	35
§ II. De existentia libertatis humanæ.—Thesis 1. ^a — <i>Homo vera gaudet libertate arbitrii, qua excluditur necessitas ad unum, et qua vere est dominus suorum actuum.</i> —Thesis 2. ^a — <i>Indifferentia seu libertas contrarietatis ad bonum et malum morale ad essentiam libertatis arbitrii non spectat, sed potius ejus est nexus et imperfectio.</i> —Solvuntur objectiones.....	42
<i>Art. II.</i> De adjunctis, quæ voluntarium et libertatem vel tollunt, vel minuunt.—Notio voluntarii in genere.—Voluntarium perfectum et voluntarium imperfectum.—Necessarium et liberum.—Formale et virtuale.—Positivum et negativum.—Quid sit violentia, et qua ratione influere possit in actus voluntatis.—Conditiones ad metum	

	Pag.
gravem.—Voluntarium minuit, sed non penitus tollit.—Ignorantia triplex: <i>antecedens</i> , <i>concomitans</i> et <i>consequens</i> .—Qua ratione influant in libertatem et moralitatem actus humani.—Concupiscentia seu passio <i>ex redundantia</i> , et concupiscentia <i>ex electione</i> .—Utriusque relatio cum actu humano.—Passio, prout se habet vel antecederet vel consequenter ad actum voluntatis.....	50
<i>Art. III.</i> De adjunctis, quæ conditionem moralitatis seu libertatem interius roborant.— <i>Quæres</i> 1. ^o <i>Quænam sit virtutis moralis notio</i> .— <i>Quæres</i> 2. ^o <i>Undenam oriuntur et generentur virtutes morales</i> .— <i>Quæres</i> 3. ^o <i>Quodnam sit subjectum virtutis moralis</i> .— <i>Quæres</i> 4. ^o <i>Quotuplex sit virtus moralis</i> .—Assignatur ratio divisionis virtutis moralis in quatuor cardinales.—Ratio seu fundamentum hujus denominationis.—Qua ratione prudentia cæteris virtutibus moralibus præstat.—Collatio inter reliquas tres virtutes cardinales.—Medium rei, et medium rationis.—Discrimen inter justitiam commutativam et distributivam.—Virtutes morales in statu perfecto habitæ invicem connectuntur.....	55
<i>Art. IV.</i> De necessitate auxilii divini seu gratiæ.—Quid requirat hominis perfecta moralitas.—Necessitas auxilii specialis Dei seu gratiæ, tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis, atque etiam passionum appetitus sensitivi.—Corollaria.—Scholium circa naturam hujus gratiæ.	61
CAPUT IV. De regulis morum.....	65
<i>Art. I.</i> De regula proxima morum, seu conscientia.—Duplex regula voluntatis humanæ quoad mores, ratio humana et lex æterna.—Definitio seu notio conscientiæ.—Assignantur actus conscientiæ.—Undenam accipiat vim obligandi conscientia.—Relatio conscientiæ et legum humanarum cum lege æterna quoad vim obligandi.....	65
<i>Art. II.</i> De lege naturali.....	68
§ I. De lege naturali in genere.—Notio et natura legis naturalis.—Ejusdem relatio cum lege æterna et cum ratione humana.—Legis naturalis existentia.—Præcepta legis naturalis, atque ipsorum divisio tum ex parte <i>cognitionis</i> , tum ex parte <i>materiæ</i> .—Discrimen legis naturalis a conscientia et a synderesi.—Proprietates ejusdem.....	68

	Pag.
§ II. De unitate, evidentia et immutabilitate legis naturalis.—Thesis 1. ^a — <i>Lex naturalis continet præceptum aliquod primum respectu aliorum, illudque merito assignatur: Bonum est faciendum et malum vitandum vel fugiendum</i> .—Thesis 2. ^a — <i>Nequit dari ignorantia invincibilis legis naturalis quoad primaria præcepta in homine rationis compote: dari tamen potest quoad secundaria in circumstantiis extraordinariis: ast quoad præcepta, quæ tertiaria appellavi, potest utique dari etiam in circumstantiis ordinariis</i> .—Lex naturalis gaudet immutabilitate, non solum absoluta, sed etiam omnimoda seu quoad omnia præcepta.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa sanctionem legis naturalis.....	71
<i>Art. III.</i> De lege humana.—Definitio legis humanæ atque ejusdem declaratio.—Lex humana ex quadruplici capite potest dici injusta.—Necessitas et ratio legum humanarum.—Lex humana derivari potest a naturali vel <i>per modum illationis</i> , vel <i>per modum determinationis</i> .—Quænam sit materia propria legis humanæ.—Definitio <i>juris gentium</i> atque ejusdem declaratio.—Variæ divisiones legis humanæ.—Jus gentium discriminatur a lege humana, et qua ratione.—Differt quoque a lege naturali quadruplici ex capite.—Leges humanæ habent vim obligandi in conscientia, dummodo justæ sint.....	81

SECTIO SECUNDA

DE ONTOLOGIA SEU ETHICA SPECIALIS.

CAPUT PROEMIALE.—De officio et jure in genere.....	87
<i>Art. I.</i> Notiones generales circa jus et officium.....	87
<i>Art. II.</i> Juris divisio ac præcipuæ species.....	91
<i>Art. III.</i> De officio juxta theoriam rationalistam ac juxta theoriam christianam.....	99
CAPUT I. De officiis hominis erga Deum.....	103
<i>Art. I.</i> De Religione.....	104
§ I. De Religione in genere spectata.—Notio religionis in genere.—Assignantur duo præcipua fundamenta religionis universim acceptæ.—Existit in homine naturalis re-	

	Pag.
ligio, idque duplici sensu.—Religio fundamentum necessarium civilis societatis.—Improbatur praxis hodierna gubernantium quoad catholicam Religionem.—Religio naturalis deistarum et rationalistarum.—Necessitas et existentia religionis a Deo ipso homini revelata.—Utilitas, necessitas revelationis divinæ etiam quoad veritates naturales.....	104
§ II. De officiis, quæ ex religione in genere spectata enascuntur.—Primum officium hominis erga religionem est, <i>querere et vestigare, quænam sit vera religio a Deo revelata.</i> —Secundum, <i>religionem veram semel agnitam animo complecti.</i> —Tertium, <i>veram Religionem, non modo ore et mente, sed etiam voluntate et corde confiteri ad salutem.</i> —Quartum, <i>cultum, non juxta hominis arbitrium, sed juxta formam a Deo revelatam, divinitati tribuere.</i> —Quintum, <i>veram Religionem semel cognitam et amplexam tueri, conservare et propagare.</i> —Corollaria.....	110
Art. II De cultu Deo exhibendo.—Thesis 1. ^a — <i>Homo Deum colere debet, non modo cultu interno, sed etiam externo et publico.</i> —Thesis 2. ^a — <i>Libertas cultuum seu religionis illicita est ex genere suo; nec proinde licet cooperari ad ejus introductionem in natione catholica.</i> —Sensus thesis explicatur.—Corollaria.— <i>Quid sentiendum de latitudinarismo.</i> —Solvuntur objectiones.....	113
Art. III.—De Christi Ecclesia prout est organum veræ religionis.....	125
§ I. De Ecclesiæ constitutione et natura.—Christus Dominus institutor et fundator Ecclesiæ.—Visibilitas hujus Ecclesiæ— <i>Quare et quo sensu dicatur una, sancta, catholica, apostolica.</i> —Forma Ecclesiæ est theocratica monarchica, simul cum aristocratica et democratica.—Finis Ecclesiæ quoad præsentem vitam.—Independentia Ecclesiæ a civili societate.—Perfectissimus ordo hierarchicus habetur in Ecclesia.—Christi Ecclesia gaudet vita propria, quæ <i>ministerium doctrinale, ministerium sacerdotale et ministerium legale</i> complectitur.—Christi Ecclesia est societas simul naturalis et supernaturalis.....	126
§ II.—De juribus Ecclesiæ, hominumque officiis ex eis ema-	

	Pag.
nantibus.—Ecclesia jus habet prædicandi Evangelium ubique terrarum.—Cui juri respondet ex parte hominum <i>obligatio</i> amplectendi fidem, et jus expugnandi eos, qui prædicationem Evangelii violenter impediunt.—Ecclesia jus quoque habet condendi leges pro congrua fidelium gubernatione.—Cui juri respondet ex parte fidelium officium <i>obedientiæ</i> , et ex parte magistratum seu principum sæcularium officium <i>libertatis</i> , seu non impediendi ejusmodi legum promulgationem.—Jus divinum inest Ecclesiæ ad decernendum infallibiliter circa fidem et mores.—Ex quo enascuntur officia tum credendi ejusmodi veritates, tum, quoad principes et magistratus catholicos, cohibendi publicationem doctrinarum, quæ catholica fidei adversentur.—Ecclesia jus habet invigilandi atque <i>vocandi</i> in examen doctrinam publicam.—Huic jure Ecclesiæ adversatur monopolium universitarium.—Jus quoque habet Ecclesia acquirendi et possidendi bona temporalia.— <i>Desamortizatio</i> est vera spoliatio, qua Ecclesiæ jura læduntur.—Corollaria.....	130
CAPUT II. De officiis hominis, qua socialis.....	136
Art. I. De origine societatis civilis et supremæ potestatis ejus.— <i>Societatis civilis alia origo historica, alia philosophica.</i> —Thesis 1. ^a — <i>Origo societatis civilis repetenda est ex ipsa hominis natura.</i> —Corollaria.— <i>Quid sentiendum de Pacto Sociali Rousseau.</i> —Thesis 2. ^a — <i>Suprema potestas, qua regitur civilis societas, originem ducit immediate ex jure humano; mediate vero ex jure divino, seu ex Deo auctore naturæ.</i> —Suprema potestas civilis duplex elementum includit.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa theoriam <i>suffragii universalis</i>	136
Art. II. De scopo et organismo societatis civilis.....	146
§ I. De scopo civilis societatis.— <i>Varie philosophorum opiniones circa scopum societatis civilis.</i> —Assignatur verus scopus ejusdem.—Conditiones præfati scopi.—Finis civilis societatis coalescit ex duobus elementis.— <i>Perfectio physica, perfectio intellectualis et perfectio moralis</i> hominum.—Undenam repetere oporteat veram civilizationem.....	146
§ II. De organismo civilis societatis.—In quo positus sit	

	Pag.
organismus civilis societatis <i>ex parte personarum</i> .—Organismus ejusdem <i>ex parte formæ</i> .—Regimen monarchicum, aristocraticum, democraticum et mixtum.—Quodnam ipsorum optimum sit.—Quid de regimine parlamentario. prout hodie usurpatur.....	150
<i>Art. III.</i> De officiis hominum respectu societatis civilis.—Alia officia gubernantium, alia officia subditorum.—Assignantur præcipua officia gubernantium.—Thesis.— <i>Absoluta libertas præli illicita est ex genere suo</i> .—Alia gubernantium officia præsertim in natione catholica.—Subditorum officia.....	152
CAPUT III. De officiis hominis erga proximum et seipsum...	156
<i>Art. I.</i> De officiis hominis erga alios in genere et de juribus individualibus.—Duo principia, quibus innituntur officia hominis erga alios.—Assignantur præcipua hominis officia erga alios.—Jura <i>absoluta</i> et jura <i>hypothetica</i> hominis in societate degentis.—Assignantur vera jura individualia...	156
<i>Art. II.</i> De jure proprietatis.....	159
<i>Art. III.</i> De mendacio.—Definitio mendacii.—Mendacium <i>jocosum</i> , <i>officiosum</i> et <i>perniciosum</i> .—Nec intentio nocendi proximo, nec intentio fallendi alium pertinent ad essentiam mendacii.—Postrema pertinet ad <i>perfectionem</i> mendacii.—Thesis.— <i>Mendacium essentialiter malum est in ordine morali, ita ut nunquam fas sit mentiri</i> .—Corollarium.—Scholium circa <i>restrictionem mentalem</i> et circa occultationem veritatis.....	164
<i>Art. IV.</i> De duellis.—Notio vel definitio duelli.—Diversa duellorum genera apud veteres et recentiores.—Thesis.— <i>Duellum privata auctoritate initum legi naturali, principiis socialibus, ac recte rationi adversatur</i> .—Solvuntur objectiones.	168
<i>Art. V.</i> De officiis hominis erga seipsum.—Officium fundamentale hominis erga seipsum.—Ex quo emanant officium seipsum perficiendi quoad cognitionem.—Officium perficiendi seipsum per virtutes morales.—Officium conservandi vitam, corpus hujusque membra.—Thesis.— <i>Suicidium est peccatum gravissimum, cum lege natura ac recta ratione pugnans</i> .—Causa præcipua suicidii nostra ætate.—Non licet seipsum occidere ex intentione, etiam ad vitan-	

	Pag.
dum periculum peccati.—Solvuntur objectiones.....	173
<i>Art. VI.</i> De contractibus.....	179
CAPUT IV. De societate domestica.....	183
<i>Art. I.</i> Conjugalis societatis natura.....	183
<i>Art. II.</i> Officia ex conjugali societate profluentia.—Ejusdem cum civilibus potestatibus relationes.....	188

LIBER OCTAVUS

HISTORIA PHILOSOPHIÆ

CAPUT PROÆMIALE.—Notio historiæ philosophiæ.—Finis, lex ejusdem.—Divisio historiæ philosophiæ ratione <i>formæ</i> et ratione <i>temporis</i> .—Observatio fundamentalis pro historia philosophiæ.....	193
--	-----

PERIODUS PRIMA HISTORIÆ PHILOSOPHIÆ

CAPUT I. Epocha prima hujus periodi.....	196
§ I. Philosophia Hebræorum.—Philosophia traditionalis Hebræorum.—Philosophia mixta ex traditionali et rationali.—Esseni.—Saducæi.—Pharisæi.—Thalmud et philosophia cabalistica.....	196
Observationes.....	199
§ II. Philosophia Indorum.—Divisio et discrimina hujus philosophiæ et librorum, quibus continetur.—Philosophia traditionalis.—Philosophia rationalis.....	200
Philosophia <i>Nyaya</i>	201
Philosophia <i>Sankhya</i>	202
<i>Patandjali</i>	202
Observationes.....	202
§ III. Philosophia Sinensium, Persarum et Ægyptiorum.—Philosophia apud <i>Sinenses</i> .—Apud Persas.—Apud Ægyptios.....	203
CAPUT II. Epocha secunda.—Philosophia græca usque ad instaurationem socraticam.....	205
§ I. Schola jonica.....	205

	Pag.
<i>Thales</i>	205
<i>Anaximander</i>	206
<i>Anaximenes</i>	206
<i>Heraclitus</i>	206
<i>Anaxagoras</i>	206
§ II. Schola italica.....	207
<i>Pythagoras</i> — Præcipui ejusdem discipuli.....	207
§ III. Schola atomistica.....	208
<i>Leucipus et Democritus</i>	208
§ IV. Schola pantheistica.....	209
<i>Xenophanes</i>	209
<i>Parmenides</i>	209
<i>Melissus</i>	209
<i>Zeno</i>	210
§ V. Schola sceptica. — Origo et occasio scepticismi.....	210
<i>Gorgias</i>	211
<i>Protagoras</i>	211
<i>Calicles</i>	212
Observationes circa præcedentes scholas et characteres, quibus insigniuntur.....	212
CAPUT III. Tertia epocha primæ periodi.....	213
§ I. Instauratio socratica.....	213
Philosophia Socratis.....	213
§ II. Scholæ quædam, quæ ex instaurazione socratica initium et occasionem habuerunt.....	214
<i>Schola Cyrenaica</i>	215
<i>Schola Cynica</i>	215
<i>Schola Megarica</i>	216
<i>Schola Elidensis et Eretriensis</i>	216
III. Philosophia Platonis.....	217
Observationes.....	219
Platonis successores in Academia. — <i>Speusippus</i> . — <i>Xeno-</i> <i>crates</i> . — <i>Polemon</i> , <i>Crates</i> et <i>Crantor</i>	222
Secunda Academia.....	223
Tertia Academia.....	223
§ IV. Schola peripatetica.....	223
Philosophia seu doctrina Aristotelis.....	225
Observatio.....	229

	Pag.
Discipuli et successores Aristotelis.....	231
§ V. Schola sceptica.....	231
<i>Pyrrho</i> , ejusque præcipui successores.....	231
§ VI. Schola epicurea.....	232
Doctrina Epicuri.....	233
§ VII. Schola stoica.....	235
<i>Zeno</i> , parens hujus scholæ, atque ipsius doctrina.....	235
Observationes.....	236
§ VIII. Philosophia romana.....	237
<i>Cicero</i>	238
<i>Epictetus</i> cum aliis stoicis.....	238
<i>Lucius Annæus Seneca</i>	239
Observatio.....	240

PHILOSOPHIE PERIODUS SECUNDA, SEU PHILOSOPHIA POST
CHRISTUM NATUM

CAPUT IV. Prima epocha secundæ periodi, seu universæ phi- losophiæ epocha quarta.....	241
§ I. Philosophia neoplatonica.....	241
Hujus scholæ fundator et primi adseclæ.....	241
<i>Plotinus</i> ejusque doctrina.....	243
Observationes.....	244
Præcipui propugnatores et discipuli Neoplatonismi post Plotinum. — <i>Porphyrius</i> . — <i>Jamblicus</i> . — <i>Hierocles</i> . — <i>Pro-</i> <i>clus</i>	246
§ II. Philosophia Patrum Ecclesiæ.....	246
Dogmata philosophica, in quibus Ecclesiæ Patres con- veniunt.....	246

SPECIALIA PP. GRÆCORUM

§ III. Philosophia S. Justini et Athenagoræ.....	248
Doctrina philosophica S. Justini.....	248
<i>Athenagoras</i>	248
§ IV. Philosophia Clementis Alexandrini.....	249
Observatio.....	255
§ V. Philosophia Origenis.....	256
§ VI. Philosophia Tertulliani.....	258
Observatio.....	261

	Pag.
§ VII. Philosophia S. Augustini.....	261
§ VIII. Philosophia Sancti Isidori.....	262
Observatio.....	267
§ IX. De Philosophia Boetii et Cassiodori.....	267
Cassiodorus.....	268
Boetius.....	268
CAPUT V. Secundæ periodi epocha secunda, seu universæ philosophiæ quinta epocha.....	271
Philosophia Scholastica.— Epochæ quatuor philosophiæ scholasticæ.....	271
§ I. Prima epocha philosophiæ scholasticæ.....	272
Erigena.....	272
Alcunius, Lanfrancus et Petrus Damianus.....	273
Gerbertus.....	273
§ II. Secunda epocha philosophiæ scholasticæ.....	274
Roscellinus.....	274
Guillelmus de Champeaux.....	274
Abelardus.....	275
Sonctus Anselmus.....	275
Hugo et Richardus de Santo Victore.— Petrus Lombardus.— Joannes de Salisbury.— Almaricus de Bene et David de Dinant.....	277
TERTIA EPOCHA PHILOSOPHIÆ SCHOLASTICÆ	
§ III. Philosophia Alberti Magni.....	278
§ IV. De philosophia D. Thomæ, S. Bonaventuræ et aliorum Scholasticorum ejusdem ævi.....	282
D. Thomas.....	282
D. Bonaventura.....	283
Henricus Gandavensis et Ægidius Colonna.....	283
Scotus.....	283
§ V. Philosophia Rogerii Baconis et Lullii.....	285
Rogerius Baco.....	285
Raymundus Lullius.....	286
Observatio.....	292
§ VI. Philosophia Durandi et Occami.....	293
Durandus.....	293
Guillielmus Occam.....	294

	Pag.
Observatio in philosophiam Durandi et Occami.....	295
§ VII. De philosophia Arabum et Judæorum.....	295
Alpharabius.....	296
Avicenna.....	296
Algazel.....	296
Jaafar seu Tophail.....	296
Averroes.....	296
Avicebron.....	297
R. Moyses vel Maimonides.....	297
Observatio in philosophiam Arabum.....	297
§ VIII. Observationes in philosophiam scholasticam.— Nota seu character generalis hujus philosophiæ.— Defectus et vitia ejusdem.— Causæ aliæ, quæ ipsius ruinam para- verunt.....	298
CAPUT VI. Secundæ periodi tertia epocha, seu universæ philosophiæ sexta ætas.....	300
Philosophia moderna.....	300
Art. I. Transitus a philosophia scholastica ad modernam....	301
§ I. Philosophi transitionis.....	301
Georgius Gemistus et Bessarion.....	301
Marsilius Ficinus.....	301
Petrus Ramus et Franciscus Patrizzi.....	302
Georgius Trapizuntinus, Georgius Scholarius et Genna- dius, Pompanatius, Cremonidi et Zarabella.....	302
Joannes Picus mirandulanus.....	302
Jordanus Bruno et Andreas Cesalpini.....	303
Bernardinus Telesio.— Gassendi.....	303
Montaigne.....	304
Sanchez.....	304
Justus Lipsius.....	305
Nicolaus Cussanus, Joannes Reuchlin, Agrippa, Paracelsus, Hieronymus Cardan, Robertus Fludd, Jacobus Böhme.....	305
§ II. Philosophi, qui scholasticæ philosophiæ instauratio- nem pertentantur.....	306
Cajetanus.....	306
Francisco Suarez.....	306
Erasmus.....	306
Melchior Canus.....	307

	Pag.
<i>Ludovicus Vives</i>	308
<i>Thomas Campanella</i>	311
Observatio.....	314
<i>Art. II. Philosophia Baconis et Cartesii</i>	315
§ I. Philosophia Baconis.....	315
§ II. Philosophia Cartesii.....	317
§ III. Observaciones in philosophiam Baconis et Cartesii...	321
<i>Art. III. Sensualismus et materialismus</i>	323
§ I. <i>Hobbes</i>	324
§ II, <i>Locke</i>	325
§ III. <i>Van-Helmont et Condillac</i>	326
<i>Van-Helmont</i>	326
<i>Condillac</i>	327
§ IV. <i>Helvetius et Holbach</i>	328
Philosophia Helvetii.....	328
Philosophia Holbach.....	328
<i>Art. IV. Pantheismus philosophiæ modernæ</i>	330
§ I. Philosophia Spinosæ.....	330
Observatio.....	334
§ II. Fichte, Schelling et Hegel.....	335
Horum pantheismus et alia placita.....	335
§ III. Schleiermacher et Solger.....	336
Philosophia Schleiermacher.....	336
Pantheismus Solger.....	337
§ IV. Philosophia Krause.....	338
Observationes.....	339
§ V. Nova schola hegeliana.....	340
Philosophia hujus scholæ.....	341
§ VI. Schola eclectica.....	344
Ancillon, Jouffroy, Damiron et Royer-Collard.....	344
Philosophia Cousin.....	345
<i>Art. V. Scepticismus</i>	346
<i>Le-Vayer</i>	346
<i>Huet</i>	346
<i>Bayle</i>	346
<i>Berkeley</i>	346
<i>Pascal</i>	347
<i>Hume</i>	347

	Pag.
<i>Art. VI. Ontologismus</i>	349
§ I. Philosophia Mallebranche.....	349
Observatio.....	351
§ II. Gioberti.....	352
Observationes.....	353
<i>Art. VII. Scholæ extra cartesianam</i>	354
§ I. Schola scotica.....	354
<i>Thomas Reid</i>	354
Observatio.....	355
§ II. Philosophi quidam ad Scholam scoticam quodammo- do seu partim accedentes.....	356
<i>Vico</i>	356
<i>Jacobi</i>	357
<i>Lamennais</i>	358
§ III. Schola exterioristica seu Traditionalismus.....	358
<i>Bonald</i>	358
<i>Bautain</i>	360
§ IV. Schola transcendentalis.....	360
Philosophia Kant.....	361
§ V. Observationes in philosophiam kantianam.....	365
<i>Art. VIII. Philosophi extra scholam Cartesii</i>	366
§ I. <i>Leibnitz</i>	367
Observatio.....	374
§ II. Philosophi alii germani.....	374
<i>Tschirnausen</i>	374
<i>Thomasius</i>	374
<i>Wolff</i>	375
<i>Baumgarten</i>	376
§ III Philosophi galli.....	377
<i>Bossuet</i>	377
<i>Fenelon</i>	377
<i>Gratry</i>	377
§ IV. Philosophi angli.....	377
<i>Cudwort</i>	377
<i>Parker</i>	378
<i>Herbert</i>	378
§ V. Philosophi itali.....	379
<i>Muratori</i>	379